

---

**Links:** [kredietobservatorium](http://kredietobservatorium.be)

---

## Executive summary

In het tweede kwartaal van 2016 is de toename van de kredietverlening aan niet-financiële ondernemingen door de ingezeten banken in België nagenoeg stabiel gebleven. Eind juni bedroeg het jaar-op-jaar veranderingspercentage van deze kredieten 3,9 %, tegen 4,0 % in maart. De kredietgroei verschilt echter afhankelijk van de looptijdcategorie. Het groeitempo van de kortlopende kredieten (minder dan één jaar) is opnieuw gestegen en kwam eind juni uit op 1,5 %, tegen 1,1 % op het einde van het voorgaande kwartaal. Het groeitempo van de langlopende kredieten (meer dan vijf jaar) nam licht toe, van 5,0 % eind maart tot 5,1 % eind juni. Dat van de kredieten op middellange termijn (tussen één en vijf jaar) is daarentegen gedaald en beliep 3,8 % in het tweede kwartaal van 2016, tegen 6,0 % in het voorgaande kwartaal.

De kredietgroei wordt nog steeds ondersteund door de lage rentetarieven die van toepassing zijn op nieuwe bankkredieten. Deze zijn tijdens het tweede kwartaal nog licht teruggelopen, met uitzondering van de rentetarieven op middellange termijn (tussen één en vijf jaar), die tussen eind maart en eind juni licht zijn toegenomen met 3 basispunten, tot 1,61 %. Het gemiddelde van de langetermijnrentes (meer dan vijf jaar) is dan weer met 17 basispunten gedaald, tot 1,81 %. De kortetermijnrentes, die dezelfde tendens als de rentetarieven op de geldmarkt volgen, tekenden een daling op van 3 basispunten en bedroegen eind juni 2016 1,73 % en 1,47 %, al naargelang de leenbedragen minder of meer dan € 1 miljoen beliepen.

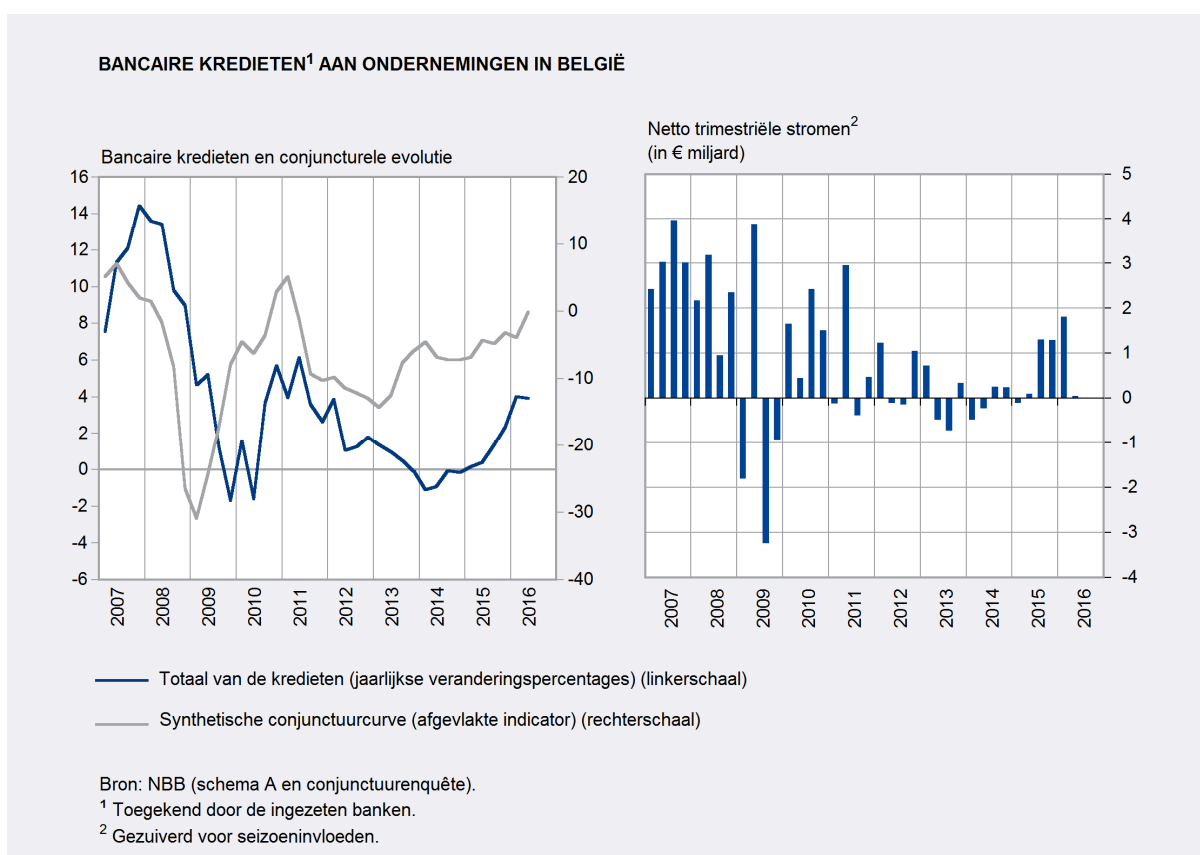
De kredieten aan niet-financiële ondernemingen werden bovendien gestimuleerd door een nieuwe versoepeling van de door de banken gehanteerde kredietvoorwaarden in het tweede kwartaal van 2016. Volgens de gegevens die door de vier grote Belgische banken werden verstrekt in het kader van de enquête van het Eurosysteem naar de bancaire kredietverlening, zou deze versoepeling onder andere kunnen worden toegeschreven aan de verhoging van de concurrentiedruk. Voorts maakten de banken opnieuw gewag van een stijging van de kredietvraag, die volgens hen zou toe te schrijven zijn aan verscheidene factoren, met name de toename van de financieringsbehoeften in verband met investeringen, fusies en overnames, en het beheer van de voorraden en het bedrijfskapitaal tegen de achtergrond van lage rentetarieven. Voor het derde kwartaal van 2016 verwachten de Belgische banken dat hun kredietverleningscriteria stabiel zullen blijven, en voorspellen ze een nieuwe toename van de vraag naar leningen van de ondernemingen. De ondernemingen, van hun kant, beschouwen de algemene kredietvoorwaarden nog steeds als gunstig.

Voor het eurogebied als geheel werd er een gelijkaardig verloop waargenomen: de kredietverlening aan ondernemingen trok in het tweede kwartaal van 2016 aan en beliep 1,7 %, tegen 1,2 % in het voorgaande kwartaal. Het kredietverloop blijft echter sterk verschillen tussen de lidstaten. De banken uit de monetaire unie maakten tijdens deze periode overigens gewag van een versoepeling van hun voorwaarden voor bedrijfskredieten en van een toename van de vraag naar krediet. Voor het derde kwartaal van 2016 verwachten ze een verdere versoepeling van de kredietvoorwaarden en een stijging van de vraag naar krediet.

# VERLOOP VAN DE KREDIETVERLENING AAN ONDERNEMINGEN IN HET TWEEDE KWARTAAL VAN 2016

## 1. Kredietvolume

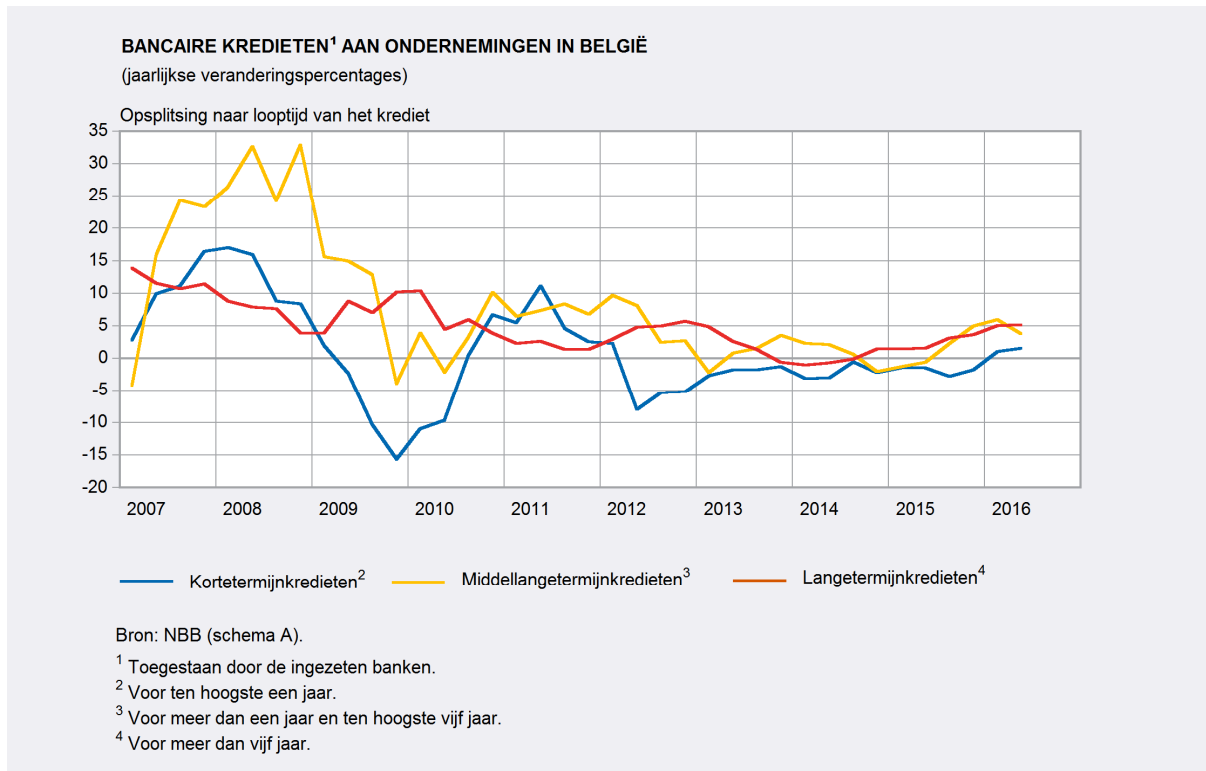
Het jaar-op-jaar veranderingspercentage van de kredietverlening door ingezeten banken aan Belgische ondernemingen bleef gedurende het tweede kwartaal van 2016<sup>1</sup> nagenoeg vergelijkbaar met dat van het eerste kwartaal. Het bedroeg 3,9 % eind juni, tegen 4,0 % eind maart. Deze ontwikkeling weerspiegelt de afname van de nettokredietstroom tijdens het tweede kwartaal. De seizoengezuiverde stroom beliep slechts € 50 miljoen (tegen 1,8 miljard in het eerste kwartaal), na een forse groei tijdens de laatste drie kwartalen.



De kredietgroei verschilt echter afhankelijk van de looptijd van de kredieten, en blijft duidelijk sterker voor de kredieten op lange en middellange termijn. Het jaar-op-jaar groeitempo van de kortlopende kredieten (met een looptijd van minder dan één jaar) is verder toegenomen tot 1,5 % eind juni,

<sup>1</sup> De gegevens met betrekking tot het verloop van de kredietverlening door ingezeten banken aan niet-financiële vennootschappen in België worden nu opgesteld volgens de methodologie van het ESR 2010. De invoering van nieuwe definities voor de sector van de financiële instellingen en voor die van de niet-financiële vennootschappen volgens deze nieuwe methodologie, de herclassificatie van institutionele eenheden in de overheidssector en in de financiële sector als gevolg van een aanbeveling van Eurostat, en de wijziging van het transmissieformaat van de reeksen in het kader van een nieuwe reglementering van de ECB, hebben geleid tot veranderingen in de kredietgegevens en tot een breuk in de gegevensreeks over de tussen november en december 2014 uitstaande bedragen.

tegen 1,1% op het einde van het voorgaande kwartaal. Het groeitempo van de langlopende kredieten (met een looptijd van meer dan vijf jaar) is licht versneld en steeg van 5,0% eind maart tot 5,1% eind juni. De groei van de kredieten op middellange termijn (met een looptijd tussen één en vijf jaar) is echter afgenomen en beliep 3,8% in het tweede kwartaal van 2016, tegen 6,0% in het eerste kwartaal.

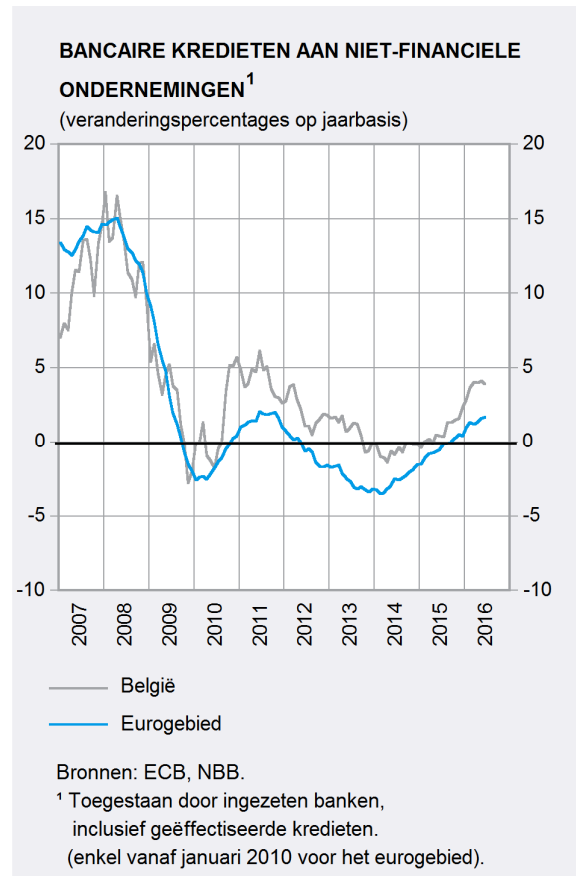
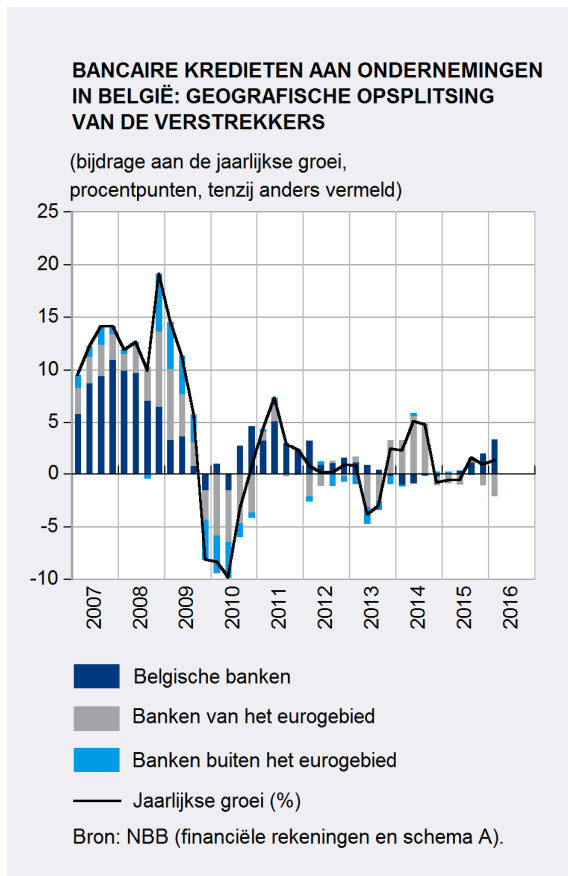


Voor hun financiering kunnen de Belgische ondernemingen eveneens een beroep doen op buitenlandse banken<sup>2</sup>. De kredietstromen vanuit de niet-ingezeten banken kunnen worden geanalyseerd aan de hand van de financiële rekeningen die de Bank opstelt op basis van de statistieken van de betalingsbalans<sup>3</sup>. Ten opzichte van de overeenstemmende periode van het voorgaande jaar is de kredietverlening door de buitenlandse banken in het eerste kwartaal van 2016 al met al afgenomen: jaar-op-jaar beliepen de nettotransacties vanuit de banken van het eurogebied (uitgezonderd België) € -2,6 miljard (voor een uitstaand bedrag van in totaal € 12,3 miljard), terwijl de nettostromen van de door overige buitenlandse banken verstrekte kredieten over dezelfde periode slechts licht negatief waren (€ -0,1 miljard, voor een uitstaand bedrag van € 5,0 miljard). Bijgevolg is het jaar-op-jaar veranderingspercentage van de totale bancaire kredietverlening, waarbij rekening wordt gehouden met alle verstrekte bancaire kredieten aan Belgische ondernemingen, in het eerste kwartaal van 2016 gestegen tot 1,0%.

<sup>2</sup> Het begrip buitenlandse (of niet-ingezeten) bank berust op het concept van territorialiteit. Dochterondernemingen en bijkantoren van buitenlandse banken die beschikken over een vaste inrichting in België, worden beschouwd als ingezeten banken. De kredietverlening door buitenlandse banken omvat dus alleen de kredietverstrekking door in het buitenland gevestigde instellingen.

<sup>3</sup> Deze gegevens zijn later beschikbaar dan die over de kredietverlening door de ingezeten banken. Ze bestrijken momenteel een periode tot het eerste kwartaal van 2016.

In het eurogebied is de kredietverlening aan ondernemingen tijdens het tweede kwartaal van 2016 toegenomen. In juni bedroeg het jaar-op-jaar veranderingspercentage 1,7 %, tegen 1,2 % aan het einde van het voorgaande kwartaal. Dit gemiddelde veranderingspercentage voor het eurogebied verhuult echter nog steeds een sterke heterogeniteit: terwijl de meeste landen, waaronder Frankrijk (4,9 %) en Finland (4,3 %), alsook, in mindere mate, Duitsland (2,5 %) en Italië (0,2 %), een positieve jaar-op-jaar groei van het bankkrediet aan ondernemingen vertonen, blijft die groei in andere landen – soms sterk – negatief. Dit geldt onder meer voor Ierland (-2,6 %), Nederland (-2,1 %), Portugal (-1,7 %), Spanje (-0,9 %) en Griekenland (-0,4 %).



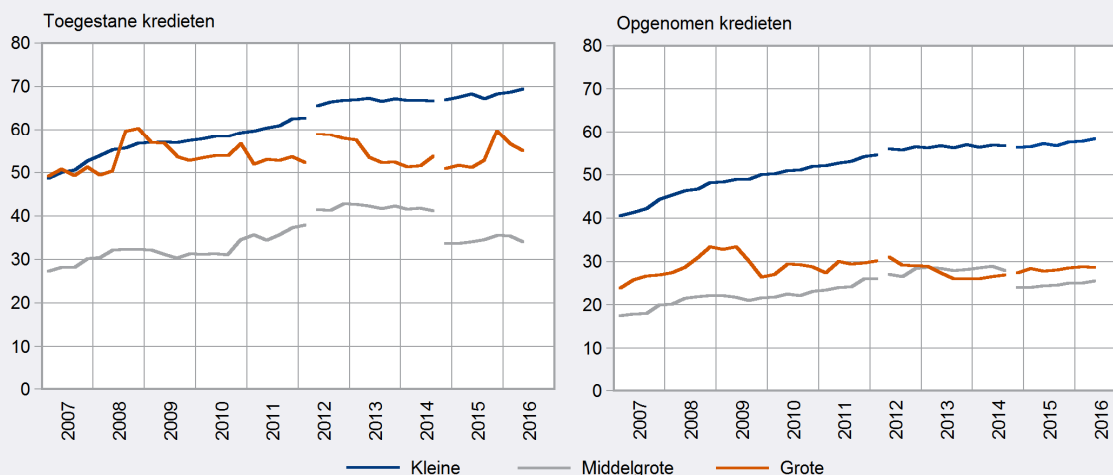
De statistieken van de Kredietcentrale voor ondernemingen<sup>4</sup>, die zowel betrekking hebben op de toegestane kredietlijnen als op de opgenomen kredieten bij de ingezeten banken, geven een beeld van het verloop van het krediet op basis van de grootte van de kredietnemende ondernemingen, maar ook van de bedrijfstak en het gewest waartoe ze behoren.

<sup>4</sup> De deelnemende instellingen leveren continu data aan de Centrale voor kredieten aan ondernemingen. De reeksen kunnen worden herzien, en dat over een periode van een jaar. In de grafieken die in deze toelichting worden gebruikt, worden enkel de gegevens vóór maart 2015 als definitief beschouwd. Deze gegevens zijn in overeenstemming met de methodologie van het ESR 2010 vanaf december 2014.

## KREDIETEN VAN DE INGEZETEN BANKEN AAN ONDERNEMINGEN IN BELGIË:

### OPSPLOITING NAAR GROOTTE VAN DE ONDERNEMINGEN <sup>1 2</sup>

(uitstaande bedragen, in € miljard)



Bron: NBB (centrale voor kredieten aan ondernemingen).

<sup>1</sup> In april 2012 werden methodologische aanpassingen ingevoerd voor het verzamelen van de gegevens van de Kredietcentrale. De gegevens van vóór die datum werden op basis van die nieuwe concepten geretropoleerd. Er blijft evenwel een reeksbreuk bestaan tussen het eerste en het tweede kwartaal van 2012 doordat rekening is gehouden met het geheel van de kredieten aan de niet-financiële vennootschappen vanaf april 2012, terwijl voorheen de kredieten van minder dan € 25 000 niet moesten worden gerapporteerd. Overigens heeft de overgang van het ESR 1995 naar het ESR 2010 tussen november en december 2014 het weliswaar mogelijk gemaakt de verschillende economische entiteiten nauwkeuriger en strikter toe te wijzen aan de bedrijfstakken, maar eveneens geleid tot een nieuwe breuk in de reeksen op die datum.

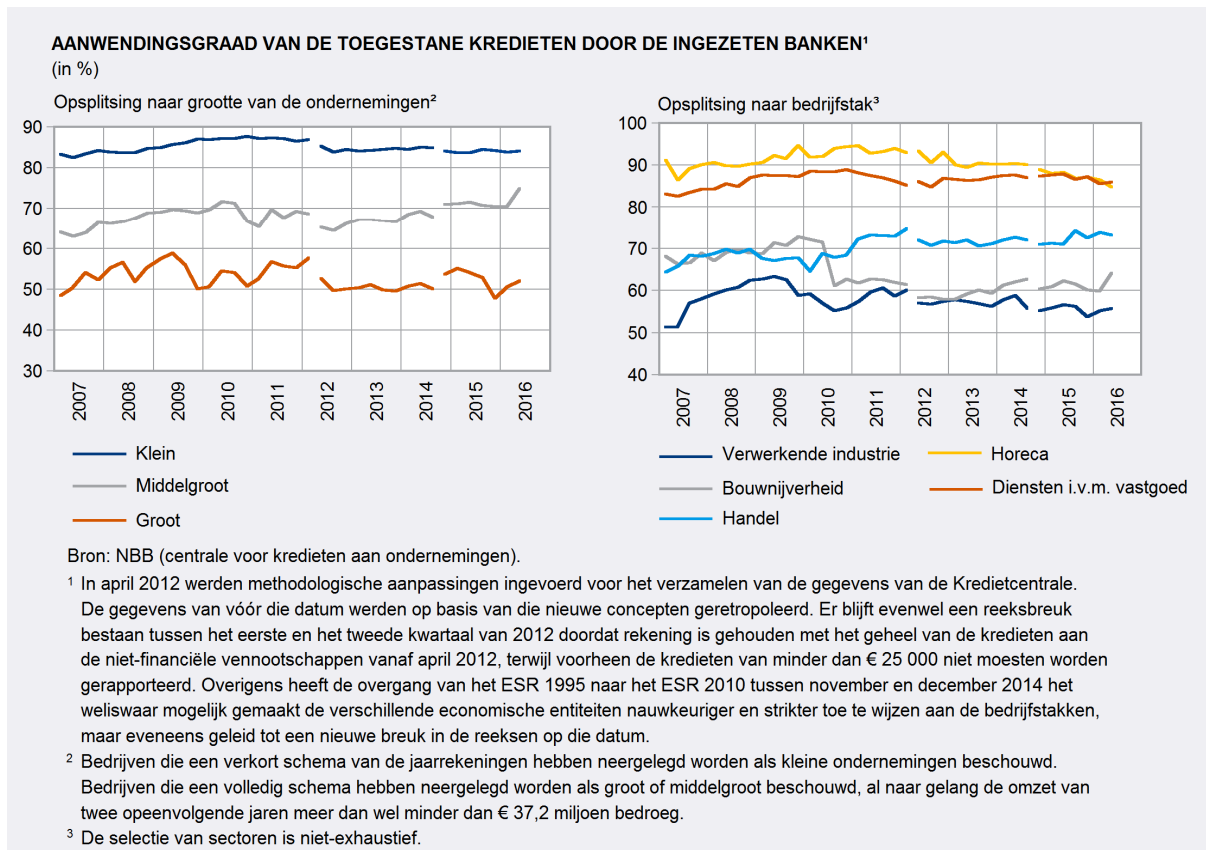
<sup>2</sup> Bedrijven die een verkort schema van de jaarrekeningen hebben neergelegd worden als kleine ondernemingen beschouwd. Bedrijven die een volledig schema hebben neergelegd, worden als groot of middelgroot beschouwd, al naar gelang de omzet van twee opeenvolgende jaren meer dan wel minder dan € 37,2 miljoen bedroeg.

Volgens de statistieken van de Kredietcentrale bedroegen de door de ingezeten kredietinstellingen aan niet-financiële vennootschappen toegestane kredietlijnen eind juni 2016 in totaal € 171,4 miljard. Het effectief door de ondernemingen aangewende kredietvolume beliep € 123,2 miljard. Die leningen werden overwegend verstrekt aan kleine ondernemingen die, eind december, goed waren voor € 69,4 miljard toegestane en voor € 58,4 miljard opgenomen kredieten. Daarnaast werden kredieten toegestaan aan middelgrote ondernemingen voor een bedrag van € 34,1 miljard, waarvan € 25,5 miljard aan kredieten werd opgenomen. Tot slot hadden de grote ondernemingen voor € 55,1 miljard toegestane kredieten en voor € 28,7 miljard opgenomen kredieten uitstaan<sup>5</sup>. Het gemiddeld opgenomen kredietbedrag – berekend voor de bedrijven die effectief leningen aangingen – beliep € 14,1 miljoen voor de grote ondernemingen, € 2,2 miljoen voor de middelgrote ondernemingen en € 0,2 miljoen voor de kleine ondernemingen.

De aanwendingsgraad van de kredieten, die het bedrag van de opgenomen kredieten relateert aan dat van de toegestane kredieten, geeft weer hoe intens de ondernemingen gebruik maken van hun kredietlijnen. Algemeen beschouwd is de aanwendingsgraad omgekeerd evenredig met de bedrijfsgrootte. Dat zou kunnen worden verklaard door het feit dat er voor kleine ondernemingen

<sup>5</sup> De som van de aan de kleine, middelgrote en grote ondernemingen verstrekte leningen is kleiner dan het totaal van de opgetekende toegestane of aangewende kredieten. Een bepaald aantal ervan wordt immers verleend aan ondernemingen waarvoor geen informatie over de grootte beschikbaar is (omdat ze hun balans nog niet hebben neergelegd of die niet moeten neerleggen). De aan deze ondernemingen verstrekte kredieten bedroegen in juni 2016 in totaal € 12,8 miljard voor de toegekende kredieten en € 10,6 miljard voor de opgenomen kredieten.

nauwelijks alternatieve financieringsvormen bestaan; het kan echter ook wijzen op een negatief verband tussen de omvang van het kredietnemende bedrijf en de beoordeling van het risico door de kredietinstellingen.



Eind juni 2016 beliep de aanwendingsgraad van de kredieten 84,1 % voor de kleine ondernemingen, 74,9 % voor de middelgrote en 52,2 % voor de grote ondernemingen. Ten opzichte van een jaar eerder (eind juni 2015) is de aanwendingsgraad sterk toegenomen voor de middelgrote ondernemingen, namelijk met 3,3 procentpunt, wat voornamelijk kan worden toegeschreven aan de daling van de bedragen van de toegestane kredieten. De aanwendingsgraad steeg minder sterk voor de kleine ondernemingen, namelijk met 0,4 procentpunt, en nam met 2,1 procentpunt af voor de grote ondernemingen. Deze aanzienlijke vermindering van de aanwendingsgraad voor de grote bedrijven houdt rechtstreeks verband met de sterke toename tussen september en december 2015 van de toegestane kredietlijnen aan ondernemingen uit de verwerkende nijverheid in het kader van fusie- en overnameactiviteiten.

De aanwendingsgraad verschilt ook aanzienlijk afhankelijk van de bedrijfstak. Zo beschikken de ondernemingen uit de verwerkende nijverheid over de grootste marges inzake 'niet-aangewend' krediet, zoals de structureel lagere aanwendingsgraad doet vermoeden. De ondernemingen uit de horeca of de vastgoedsector – vaak kmo's – wenden daarentegen meestal een groter gedeelte van de hun ter beschikking gestelde kredietlijnen aan. Eind juni 2016 bedroeg de aanwendingsgraad van de kredieten 84,8 % voor de ondernemingen uit de horeca en 86,0 % voor die uit de vastgoedsector. Hij had een middelgrote waarde voor de ondernemingen uit de handel (64,2 %) en hij was het laagst in de bouwnijverheid en in de industrie (respectievelijk 64,2 % en 55,8 %). Ten opzichte van eind

juni 2015 daalde de aanwendingsgraad in de meeste bedrijfstakken, als gevolg van een relatief krachtiger stijging van de kredietlijnen, behalve in de bouwnijverheid en de handel, waar de aanwendingsgraad met respectievelijk 1,8 en 2,3 procentpunt toenam als gevolg van een daling van de toegekende kredieten.

#### VERLOOP EN OMVANG VAN DE BANKKREDIETEN NAAR BEDRIJFSTAK

De groei van de door niet-financiële ondernemingen aangewende bankkredieten is sinds 2015 opnieuw aangetrokken, zij het met verschillen tussen de bedrijfstakken. Gemiddeld genomen was de kredietgroei, over de volledige periode van het derde kwartaal van 2015 tot het tweede kwartaal van 2016, relatief gematigd in de industrie (1,9 %), de bouwnijverheid (2,3 %) en de exploitatie van en handel in onroerend goed (3,1 %). Voor deze laatste twee takken vormt die ontwikkeling een vertraging in vergelijking met de groei van de bankleningen tijdens de voorgaande jaren. De toename van de opgenomen kredieten was beduidend groter in de informatie- en communicatiediensten (7,4 %) en in de bedrijfstak van de vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten en van diverse diensten aan ondernemingen (7,9 %). In de handel, het vervoer en de horeca nam het aangewend uitstaand krediet over het geheel genomen echter af (-0,2 %).

Groei van de kredietverlening door ingezeten banken aan niet-financiële ondernemingen, naar bedrijfstak (gemiddelde groeicijfers<sup>1</sup> van het opgenomen krediet, in %)

	2006-2008	2009-2015	2015K3 - 2016K2
Industrie (ongerekend bouwnijverheid)	3,7	0,3	1,9
Bouwnijverheid	13,3	3,8	2,3
Handel, vervoer en horeca	4,8	0,5	-0,2
Informatie en communicatie	4,6	3,2	7,4
Exploitatie van en handel in onroerend goed	9,0	4,1	3,1
Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten; administratieve en ondersteunende diensten	26,7	-1,5	7,9

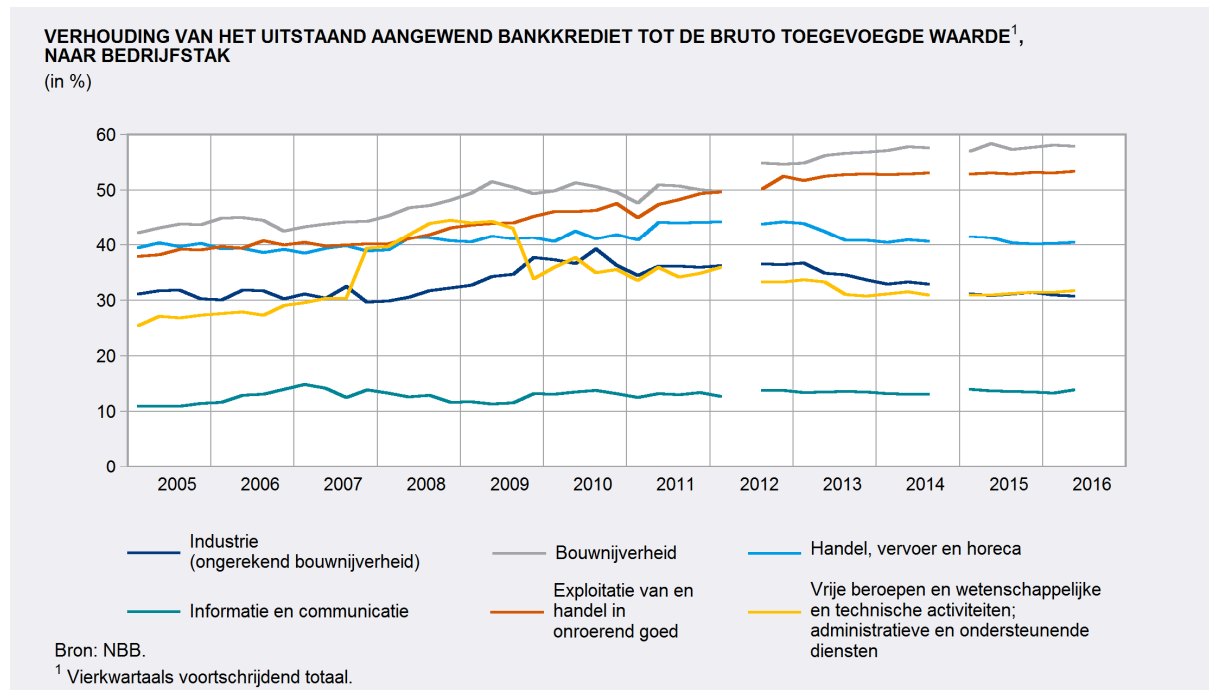
Bron: NBB.

<sup>1</sup> Meetkundige gemiddelden op jaarbasis van de groei op kwartaalbasis. Tijdens het tweede kwartaal van 2012 en het vierde kwartaal van 2014 deed zich een reeksbreuk voor, waardoor deze niet in aanmerking worden genomen.

De groei van de bankkredieten tijdens deze periode van één jaar vindt plaats tegen de achtergrond van een conjunctuuropleving. Het heterogene karakter van deze groei kan grotendeels worden verklaard door het feit dat de verbetering van de economische omstandigheden ook van tak tot tak verschilde, wat gevolgen had voor de vraag naar leningen in elk van de branches. Zo kan de sterke toename, tussen medio 2015 en medio 2016, van de kredieten die worden aangewend door bedrijven die werkzaam zijn in de informatie- en communicatiesector worden gerelateerd aan de forse stijging van de toegevoegde waarde in die sector. Volgens de laatste schattingen van het INR is deze laatste tijdens dezelfde periode met 6,4 % gestegen, tegen slechts 1,6 % in de handel, het vervoer en de horeca.

Afgezien van de verschillen die aan de conjunctuur kunnen worden toegeschreven, lijkt ook de afhankelijkheid van ondernemingen ten opzichte van bankkrediet, die kan worden benaderd door hun uitstaande bankkrediet te relateren aan de toegevoegde waarde naar sector, een heteroogeen verloop te hebben opgetekend. Het uitstaand bankkrediet (uitgedrukt als percentage van de toegevoegde waarde) daalt reeds drie jaar in verschillende bedrijfstakken, waaronder de industrie, waarvan de schuldgraad ten opzichte van de banken sterk was toegenomen vóór het begin van de

crisis in 2008. De minder snelle groei van het aangewend uitstaand krediet in vergelijking met de toename van de toegevoegde waarde tijdens de recente periode zou dus een verbetering van hun financiële positie kunnen weerspiegelen. Deze ontwikkeling is echter niet in alle sectoren zichtbaar. Met name de bankkredieten in de bouwnijverheid en de vastgoedsector bleven sneller stijgen dan hun toegevoegde waarde, zoals dat reeds voor het uitbreken van de crisis het geval was. Zo lijkt de afhankelijkheid van deze sectoren ten opzichte van het bankkrediet te zijn toegenomen.



Ten slotte kan eveneens worden opgemerkt dat het uitstaand bankkrediet in verhouding tot de toegevoegde waarde aanzienlijk groter is in deze twee bedrijfstakken, en veel kleiner voor bedrijven in de informatie- en communicatiesector. Deze verschillen kunnen gedeeltelijk worden verklaard door de uiteenlopende omvang van de bedrijven. Ondernemingen in de bouwnijverheid en de vastgoedsector zijn doorgaans immers kleiner dan in de industrie en telecommunicatie. Kleinere ondernemingen zijn voor hun financiering in het algemeen afhankelijker van bankleningen, terwijl grotere ondernemingen vaker een beroep kunnen doen op marktfinanciering of, in voorkomend geval, op leningen of kapitaalbreng afkomstig van verbonden ondernemingen.

Wat de gewesten betreft, blijft de aanwendingsgraad in Wallonië en in Vlaanderen gemiddeld beschouwd hoger dan in Brussel, voornamelijk omdat heel wat hoofdzetels van grote ondernemingen op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gevestigd zijn. Eind juni 2016 bedroeg hij 77 % in het zuiden van het land en 74,8 % in het noorden. In Brussel beliep hij 56,1 %. Vergeleken met de situatie van juni 2015 is de aanwendingsgraad van de kredieten in Vlaanderen licht gestegen (met 0,8 procentpunt), terwijl hij in Wallonië enigszins is gedaald (met 0,1 procentpunt). In Brussel liep de aanwendingsgraad sterker terug, met 3,1 procentpunt, als gevolg van de hierboven vermelde sterke toename van de toegekende kredieten.



## 2. Rentetarieven

De rentetarieven die de Belgische banken en de banken van het eurogebied op de nieuwe bedrijfskredieten toepassen, zijn een van de voornaamste determinanten van de kredietkosten die de niet-financiële vennootschappen worden aangerekend. Ze worden verzameld via de MIR-enquête (zie <http://www.mfiir.be>).

De rentetarieven van de ECB zijn onveranderd gebleven sinds 16 maart 2016, de effectieve datum vanaf wanneer de centrale beleidsrente werd vastgelegd op 0 %, de rente op de depositofaciliteit op -0,4 % en de rente op de marginale beleningsfaciliteit op 0,25 %. Bijgevolg zijn de korte referentietarieven op de geldmarkt niet significant veranderd in het tweede kwartaal. De driemaands OIS-rente is slechts met 1 basispunt gedaald ten opzichte van haar niveau eind maart en bedroeg op 30 juni -0,36 %. De langetermijnrentes zijn sterker gedaald; de rendementen op Belgische vijfjaars overheidsobligaties zijn in het tweede kwartaal opnieuw teruggelopen, tot -0,38 % eind juni 2016 (tegen -0,19 % eind maart). Voor de tienjaars overheidsleningen bedroeg dat rendement eind juni 0,28 %, tegen 0,50 % eind maart.

De rentes voor nieuwe bankkredieten op korte termijn zijn ook licht gedaald, en volgen zo dezelfde tendens als het renteverloop op de geldmarkt. Ten opzichte van het voorgaande kwartaal namen de tarieven voor kredieten met een waarde van minder dan € 1 miljoen met 3 basispunten af, tot 1,73 % in juni. De tarieven voor de leningen met een hogere waarde liepen eveneens met 3 basispunten terug, tot 1,47 %. De kosten voor kredieten op middellange termijn (kredieten met een rentevaste periode van één tot vijf jaar en een waarde van minder dan € 1 miljoen) stegen tussen eind maart en eind juni met 3 basispunten en kwamen uit op 1,61 %. Het tarief voor langlopende leningen (kredieten met een rentevaste periode van meer dan 5 jaar en een waarde van minder dan € 1 miljoen) bleef in het tweede kwartaal een neerwaartse trend volgen: het liep met 17 basispunten terug, tot 1,81 %. De indicatieve marge van de banken op de kredieten op middellange termijn (benaderd aan de hand van de verschillen tussen de rente op kredieten aan ondernemingen en de driejaars OIS-rente<sup>6</sup>) zijn nog licht toegenomen ten opzichte van het einde van het eerste kwartaal. Ze wordt geraamd op 204 basispunten in juni, tegen 196 basispunten in maart. De geraamde indicatieve marges op de kredieten op korte<sup>7</sup> en lange termijn zijn tijdens dezelfde periode daarentegen licht gedaald, in het eerste geval van 196 basispunten in maart tot 194 basispunten in juni en, in het tweede geval, van 199 tot 195 basispunten.

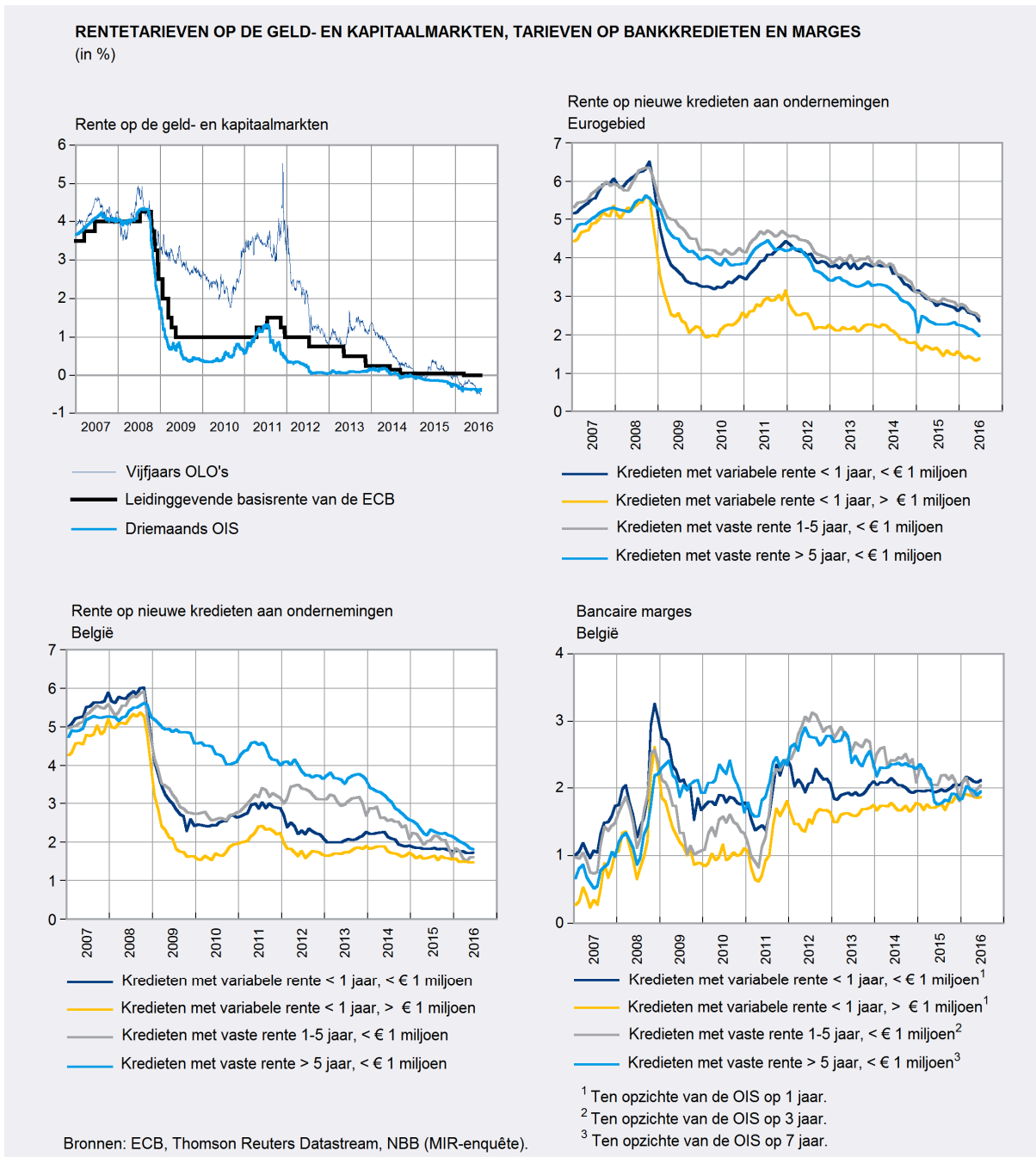
In het eurogebied zijn de tarieven voor bankkredieten al met al afgenomen. De tarieven voor kortlopende leningen daalden met 23 en 5 basispunten, al naargelang het leenbedrag minder of

---

<sup>6</sup> Rente op de daggeldrenteswaps (*overnight indexed swap*, OIS). Het gaat om de rente op de leningen aan banken met een zeer gunstige rating (prime banks). De rente op kortlopende bankkredieten werd vergeleken met de eenjaars OIS, de kredieten op middellange termijn met de driejaars OIS en de langlopende kredieten met de zevenjaars OIS.

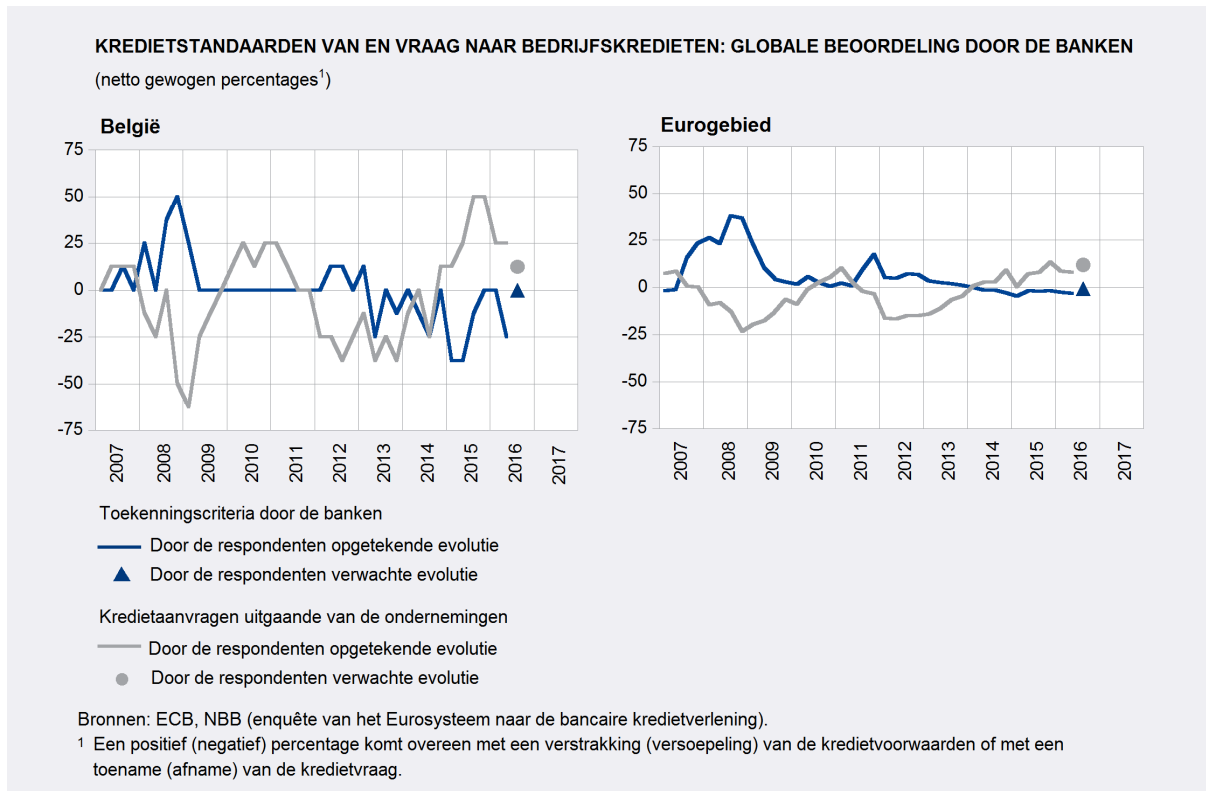
<sup>7</sup> De indicatieve marge op de kortetermijnkredieten is een gewogen gemiddelde van de marges op de kortetermijnkredieten van meer of minder dan € 1 miljoen. De weging wordt berekend op basis van een afgevlakt gemiddelde over 12 maanden van de brutokredietstromen (MIR-gegevens).

meer dan € 1 miljoen beliep, tot 2,36 en 1,39 %. Het banktarief voor kredieten met een rentevaste periode tussen één en vijf jaar en een waarde van minder dan € 1 miljoen is met 16 basispunten verminderd, tot 2,48 %. Tot slot bedroeg de rente op kredieten met een looptijd van meer dan vijf jaar en een waarde van minder dan € 1 miljoen 1,97 % (-20 basispunten in vergelijking met het einde van het voorgaande kwartaal).



### 3. Enquêtes naar de kredietvoorwaarden

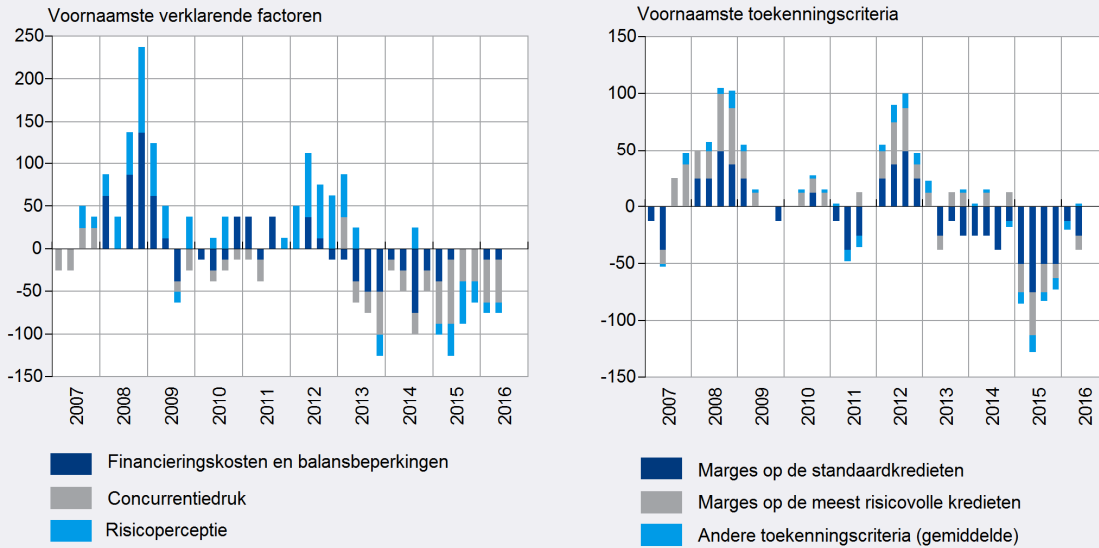
De enquête van het Eurosysteem naar de bancaire kredietverlening (zie [http://www.nbb.be/doc/DO/BLS/nl/BLS\\_home.htm](http://www.nbb.be/doc/DO/BLS/nl/BLS_home.htm)) verschaft kwalitatieve informatie over het verloop van de toekenningsvoorwaarden van en de vraag naar bankkredieten, alsook over de factoren die aan deze ontwikkelingen ten grondslag liggen.



In het tweede kwartaal van 2016 wijzen de antwoorden van de vier Belgische grootbanken die bij deze enquête worden ondervraagd op een nieuwe versoepeling van de kredietvoorwaarden voor de ondernemingen. Over het geheel genomen maakten de kredietinstellingen van het eurogebied, van hun kant, gewag van een gematigde versoepeling van hun criteria voor alle kredietcategorieën. Op dat vlak is de heterogeniteit tussen de lidstaten van het eurogebied binnen de perken gebleven. In de meeste landen hebben de banken hun kredietverleningscriteria overwegend onveranderd gehouden of versoepeld. Enkel de Griekse banken hebben hun voorwaarden verstrakt.

In België beschouwen de ondervraagde banken de toename van de concurrentiedruk (de druk die uitgaat van de andere bankinstellingen en van de financiële markten, de verbetering van de risicoperceptie (in het bijzonder de vooruitzichten inzake de algemene economische bedrijvigheid) en de gunstige ontwikkeling van hun financieringskosten als gunstige factoren voor de kredietvoorwaarden.

**KREDIETVOORWAARDEN VAN BEDRIJFSKREDIETEN IN BELGIË:  
VOORNAAMSTE VERKLARENDE FACTOREN EN AANGEWENDE TOEKENNINGSCRITERIA**  
(netto gewogen percentages<sup>1</sup>)



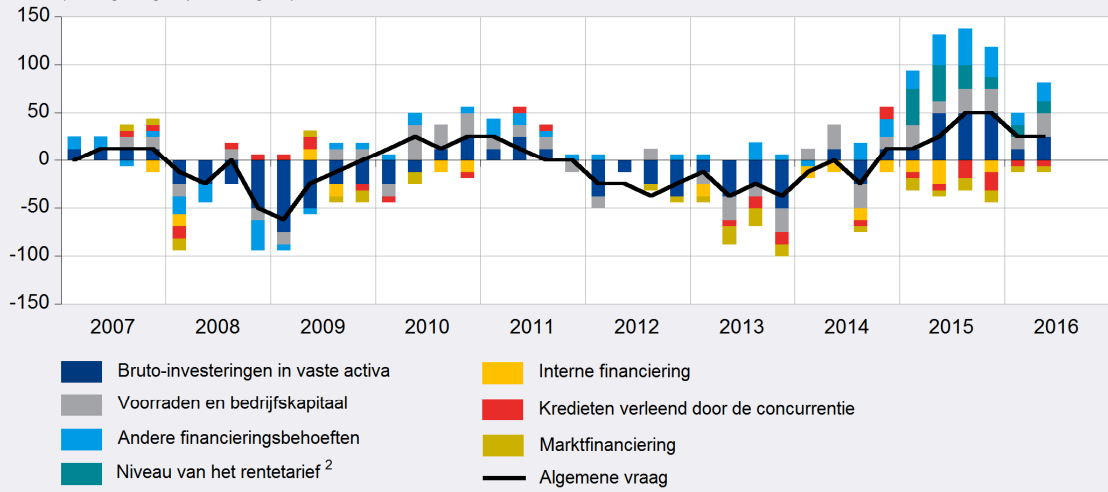
Bronnen: ECB, NBB (enquête van het Eurosysteem naar de bancaire kredietverlening).

<sup>1</sup> Een positief (negatief) percentage komt overeen met een factor die heeft bijgedragen tot een verstrakking (versoepeling) van de kredietvoorwaarden of met een criterium waarin die verstrakking (versoepeling) tot uiting is gekomen.

De versoepeling van de kredietvoorwaarden in het tweede kwartaal van 2016 ging gepaard met positieve ontwikkelingen voor verscheidene monetaire en niet-monetaire determinanten. De rapporterende banken meldden immers een daling van de marges, zowel op de standaardkredieten als op de meest risicodragende kredieten, ongeacht of ze werden aangeboden aan grote ondernemingen of aan kmo's. De kredietinstellingen deelden ook mee dat ze, over het geheel genomen, de voorwaarden voor het volume van de verleende bedragen hadden versoepeld, maar ze hebben wel de niet aan rente gerelateerde kosten verhoogd. Ze stellen zich bovendien strikter op met betrekking tot de looptijd van de kredieten. Al met al verwachten de Belgische banken voor het derde kwartaal van 2016 dat hun kredietvoorwaarden stabiel zullen blijven, terwijl die van het eurogebied een lichte versoepeling voorspellen.

In België deelden de banken bovendien mee dat de kredietvraag in het tweede kwartaal van 2016 toenam. Deze toename zou zowel voor rekening komen van de grote ondernemingen als van de kmo's. Volgens de ondervraagde kredietinstellingen is de stijging van de vraag toe te schrijven aan een reeks factoren, met name de toename van de financieringsbehoeften in verband met investeringen, fusies en overnames en het beheer van de voorraden en het bedrijfskapitaal tegen de achtergrond van een laag rentepeil. De door andere bankinstellingen toegekende leningen en het beroep op marktfinanciering via de uitgifte van schuldbewijzen zouden daarentegen een omgekeerde invloed hebben uitgeoefend door de vraag enigszins af te remmen. Voor het derde kwartaal van 2016 verwachten de Belgische banken een nieuwe stijging van de vraag naar leningen van de kmo's, terwijl die van de grote ondernemingen stabiel zou blijven.

**VRAAG NAAR BEDRIJFSKREDIETEN IN BELGIË: VOORNAAMSTE VERKLARENDE FACTOREN**  
(netto gewogen percentages<sup>1</sup>)



Bronnen: ECB, NBB (enquête van het Eurosysteem naar de bancaire kredietverlening).

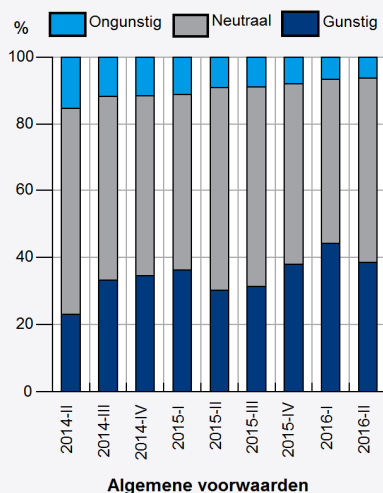
<sup>1</sup> Een positief (negatief) percentage komt overeen met een factor die heeft bijgedragen tot een toename (afname) van de vraag naar kredieten.

<sup>2</sup> Deze factor werd aan de enquête toegevoegd in het eerste kwartaal van 2015.

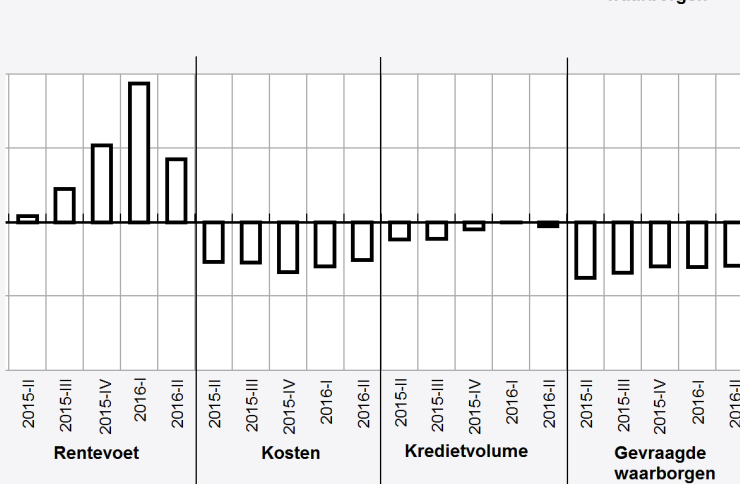
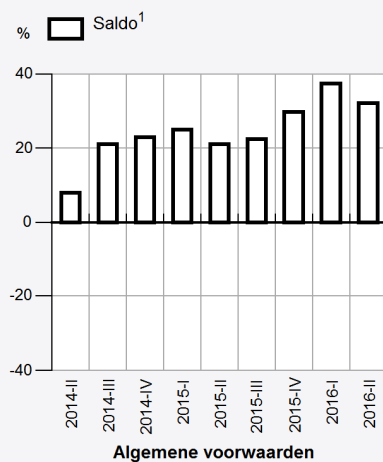
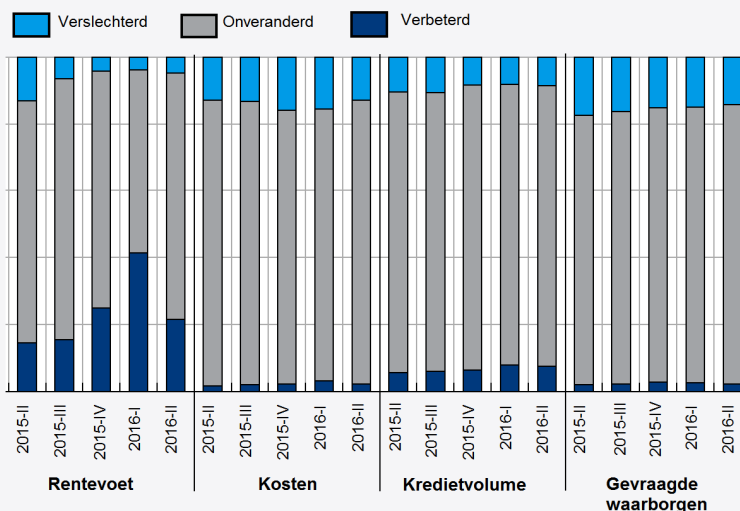
De banken uit het eurogebied maakten ook gewag van een toename van de kredietvraag in het tweede kwartaal van 2016, die zowel door de grote ondernemingen als door de kmo's werd geschraagd. Net als in België zou die hogere vraag toe te schrijven zijn aan de stijging van de financieringsbehoeften als gevolg van een groot aantal factoren (beheer van de voorraden en het bedrijfskapitaal, schuldherschikking, rentepeil, fusies en overnames en investeringen). Ze zou evenwel licht zijn getemperd als gevolg van de beschikbare alternatieve financieringsmogelijkheden. De kredietinstellingen uit het eurogebied verwachten voor het derde kwartaal van 2016 een nieuwe versnelling van de vraag naar krediet, zowel van de grote ondernemingen als van de kmo's.

## BEOORDELING VAN DE KREDIETVOORWAARDEN DOOR DE ONDERNEMINGEN: ALGEMENE RESULTATEN

Op het moment van de enquête waren de voorwaarden:



Gedurende het kwartaal vóór de enquête is de specifieke voorwaarde:



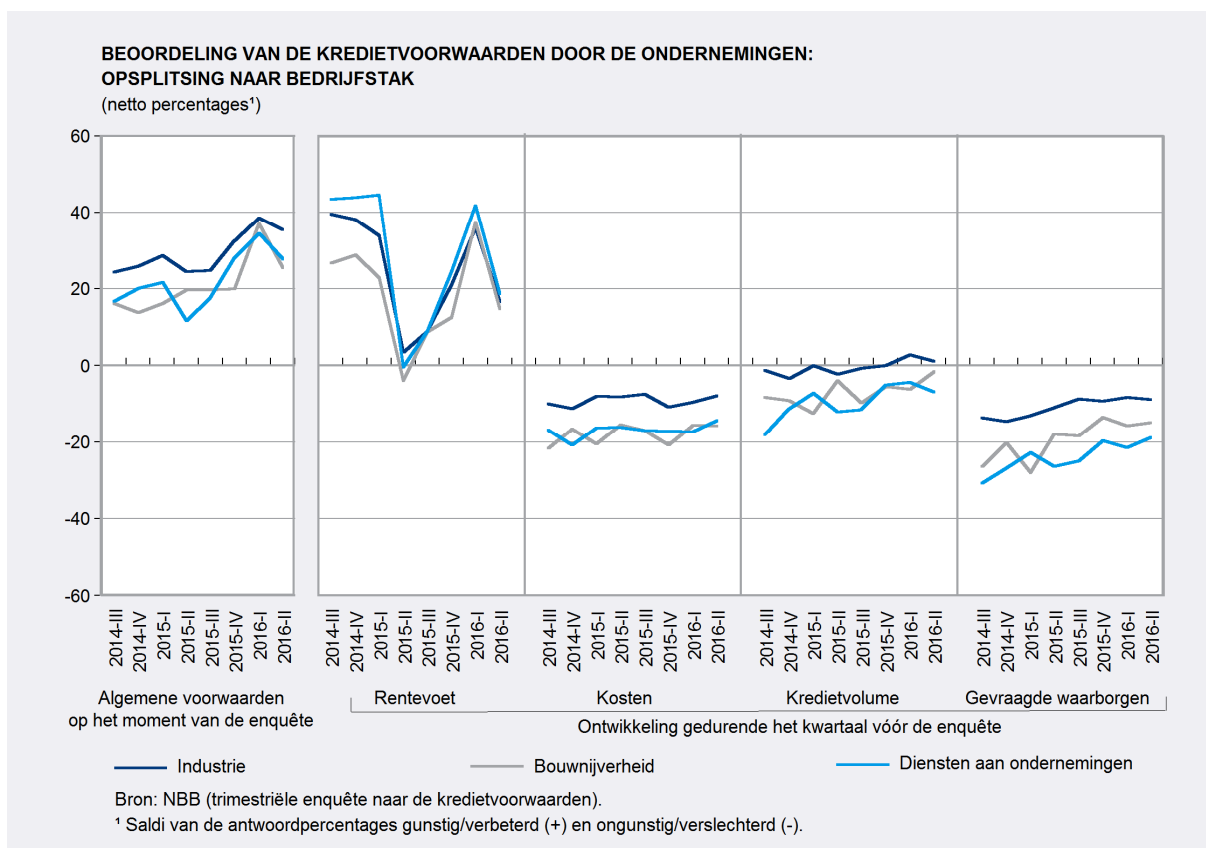
Bron: NBB (trimestriële enquête naar de kredietvoorwaarden).

<sup>1</sup> Saldo van de antwoordpercentages gunstig/verbeterd (+) en ongunstig/verslechterd (-).

Uit de in juli 2016 door de Bank uitgevoerde enquête<sup>8</sup> blijkt dat de bedrijfsleiders de algemene toekenningsvoorwaarden voor bankkrediet al twee jaar als gunstig beoordelen. Van de ondernemingen uit de verwerkende nijverheid, de bouwnijverheid en de diensten aan ondernemingen bestempelde 38,5% de toekenningsvoorwaarden voor nieuwe bankkredieten als gunstig, terwijl 6,3% ze als ongunstig beschouwde. Al met al kwam het nettosaldo van de antwoorden van de bedrijfsleiders op 32,2% uit, wat echter minder is dan in het voorgaande kwartaal (37,5%). Deze daling wordt opgetekend in alle bedrijfstakken die in de enquête in

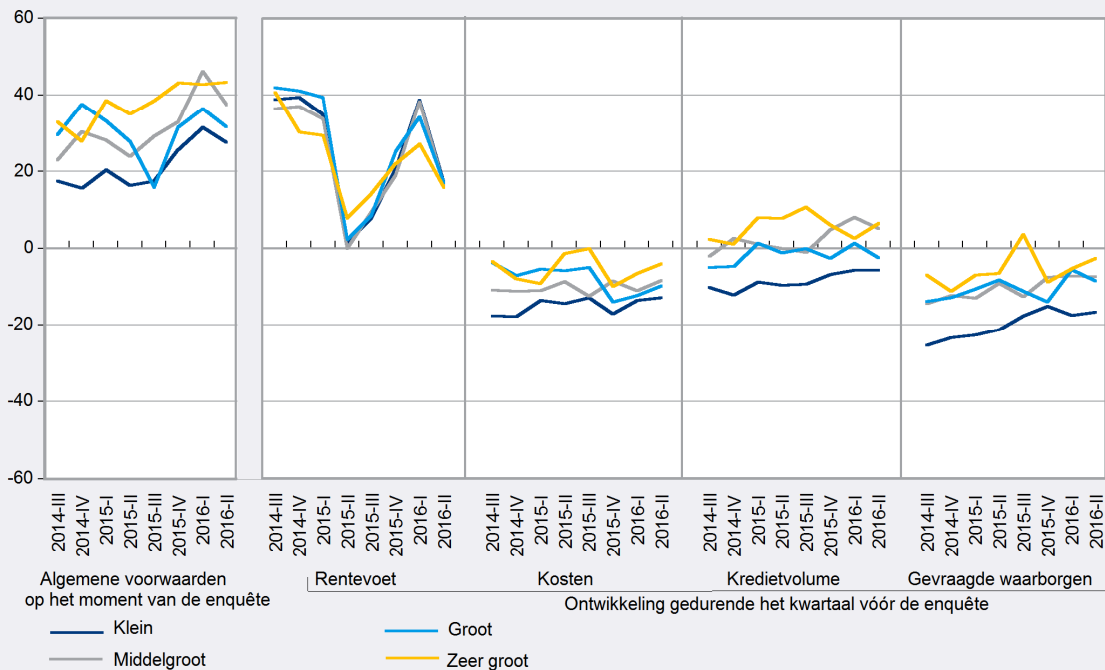
<sup>8</sup> In deze enquête wordt de ondernemingen verzocht twee vragen te beantwoorden. De eerste vraag betreft de kredietvoorwaarden op het ogenblik van de enquête ('Lijken de voorwaarden om bij de banken krediet op te nemen u momenteel: gunstig, neutraal of ongunstig?'). In de toelichting worden de antwoorden op die vragen behandeld onder de titel 'Algemene voorwaarden'. De tweede vraag gaat over de tijdens het kwartaal vóór de enquête vastgestelde ontwikkelingen (verbetering, stabilisatie of verslechtering van de voorwaarden) en de antwoorden worden uitgesplitst volgens specifieke criteria (rentetarieven, andere bankkosten, kredietvolume, gevraagde waarborgen). De antwoorden op die vraag worden criterium per criterium toegelicht.

aanmerking worden genomen, namelijk de industrie, de bouwnijverheid en de diensten aan ondernemingen. De tevredenheid over het renteverloop (gemeten aan de hand van het saldo van de positieve en negatieve opinies) blijft over het geheel genomen positief maar is gedaald ten opzichte van de resultaten van de enquête die in april werd gehouden (16,9 %, tegen 37,4 %), doordat een grote meerderheid van de bedrijfsleiders (73,8 %) dit rentecriterium tijdens de laatste ronde van de enquête als neutraal beschouwde. Met betrekking tot de niet-monetaire kredietvoorwaarden maakten de ondernemers overwegend gewag van een verslechtering op het vlak van het kredietvolume. Hun beoordeling van de voorwaarden in verband met de bijkomende kosten en de gevraagde waarborgen is daarentegen enigszins verbeterd. Er zij overigens opgemerkt dat het saldo van de antwoorden voor alle niet-monetaire voorwaarden (volume, kosten en waarborgen) veel hoger ligt dan het gemiddelde ervan sinds 2009 (toen de kwartaalenquête begon).



De daling van de tevredenheid over de kredietvoorwaarden wordt opgetekend bij de kleine, de middelgrote en de grote ondernemingen. De ondervraagde zeer grote ondernemingen maakten echter gewag van een verbetering die kan worden verklaard door de soepelere kredietvoorwaarden voornamelijk met betrekking tot de kredietvolumes. Net als bij de andere groottecategorieën was de beoordeling van de rentetarieven ook bij de grotere ondernemingen minder positief. In totaal bedroeg het saldo van de gunstige beoordelingen van de kredietvoorwaarden in april 27,6 % voor de kleine ondernemingen, 37,5 % voor de middelgrote ondernemingen, 31,7 % voor de grote ondernemingen en 43,4 % voor de zeer grote ondernemingen.

**BEOORDELING VAN DE KREDIETVOORWAARDEN DOOR DE ONDERNEMINGEN:  
OPSPLITSING NAAR GROOTTE VAN DE ONDERNEMING<sup>1</sup>**  
(netto percentages<sup>2</sup>)



Bron: NBB (trimestriële enquête naar de kredietvoorwaarden).

<sup>1</sup> Klein = 1-49 werknemers; middelgroot = 50-249 werknemers; groot = 250-499 werknemers; zeer groot = 500 werknemers of meer.

<sup>2</sup> Saldi van de antwoordpercentages gunstig/verbeterd (+) en ongunstig/verslechterd (-).